

**Postanowienie
o umorzeniu śledztwa**

Mirosław Roda - prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku

- w sprawie zbrodni nazistowskich, stanowiących zbrodnie przeciwko ludzkości w formie ludobójstwa, polegających na zabójstwach w okresie od 5 września 1939 roku do 30 listopada 1939 r. w Tczewie, w utworzonym na terenie byłych koszar wojskowych tzw. Internirungslager około 120 obywateli polskich, w tym burmistrza Tczewa Wiktora Jagalskiego i innych osób, przez funkcjonariuszy III Rzeszy Niemieckiej, funkcjonariuszy policji, członków SS i SA oraz organizacji Selbstschutz, tj. o przestępstwo z art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz.U. Nr 69 z 1946 r. poz. 377, z późn. zm.) w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2016 r. poz. 152 j.t. z późn. zm.)

- działając na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k. oraz art. 322 §1 i 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł :

umorzyć śledztwo w sprawie:

zbrodni nazistowskich, stanowiących zbrodnie przeciwko ludzkości w formie ludobójstwa, polegających na zabójstwie poprzez zastrzelenie z broni palnej w okresie od dnia 5 września 1939 r. do nieustalonej daty, nie później niż 31 grudnia 1939 r. w Tczewie, w utworzonym na terenie byłych koszar wojskowych obozie internowania „Internirungslager” co najmniej 120 obywateli polskich, w tym burmistrza Tczewa Wiktora Jagalskiego oraz:

- ks. Juliusza Bartkowskiego,
- Feliksa Baumgarta,
- ks. Jana Bistrama,
- Jana Błaszczewskiego,
- Wincentego Bogacza,
- ks. Jana Bogdańskiego,
- Maksymiliana Bosiackiego,
- piekarza Brzoskowskiego (brak bliższych danych)
- Edmunda Budlewskiego,
- Franciszka Bugalskiego,
- Klemensa Burego,
- Marcina Buske,
- ks. Jerzego Chudzińskiego,
- Haliny Ciesielskiej,
- Mieczysława Ciesielskiego,
- Józefa Cyrankowskiego,
- ks. Jana Cyrankowskiego,
- ks. Jana Dąbrowskiego,
- Brunona Doeringa,
- ks. Augustyna Działowskiego,

- Jana Felske,
- Edmunda Fromholca,
- Jana Gajewskiego,
- ks. Pawła Glocka,
- Artura Goldschmidta,
- ks. Józefa Grajewskiego,
- Wiktora Gruninga,
- Hanny Hass,
- Edwarda Jarczewskiego,
- Wiesława Jaroszewskiego,
- ks. Pawła Kirsteina,
- Agnieszki Klang,
- Pawła Klawitera,
- Waleriana Kohlandta,
- Maksymiliana Kuffla,
- ks. Pawła Kurowskiego,
- Bernarda Leczkowskiego,
- ks. Alojzego Lewandowskiego,
- Bronisława Łupkowskiego,
- Władysława Maciasia,
- Władysława Maciejewskiego,
- ks. Tadeusza Malinowskiego,
- Edmunda Marszałka,
- Zofię Marszałek,
- Dagoberta Meiera,
- Kurta Meiera,
- Jerzego Micewicza,
- Jana Michny,
- Pawła Millera,
- Władysława Orłowskiego,
- Jana Omasa,
- Jana Ostruszki,
- Stefanii Palniakowskiej,
- Bolesława Partyki,
- Jana Pastewskiego,
- Bolesława Pawelca,
- Huberta Pawłowskiego,
- Augustyna Potrykusa,
- Stanisława Przygodzkiego,
- Edmunda Raduńskiego,
- ks. Maksymialna Raszeji,
- Leona Rogalskiego,
- ks. Józefa Rozkwitalskiego,
- Leokadii Różanowskiej,
- ks. Franciszka Różyńskiego,
- Leona Ruoss,
- Franciszka Rutkowskiego,
- Feliksa Schanka,
- ks. Waltera Schiitta,
- ks. Jana Schwanita,
- ks. Juliusza Sielskiego,
- Anieli Smreckiej,
- Stefana Sobotty,
- Stanisława Szelonga,
- Edmunda Szuprita,

- ks. Bernarda Szutta,
- Alojzego Szwarcwalda,
- Wiesława Sytkiewicza,
- Zygryda Taubenblatta,
- Bronisława Trochowskiego,
- Antoniego Tybusa,
- Józefa Urbaniaka,
- Franciszka Waldmanna,
- Wincentego Waligóry,
- Jana Weissnera,
- Henryka Wieczorka,
- Aleksa Wiśniewskiego,
- ks. Jana Wiśniewskiego,
- Jana Wodzikowskiego,
- Tadeusza Wójcika,
- Henryka Wrzesińskiego,
- ks. Jana Zaręby

i innych nieustalonych osób, przez idących na rękę władzy państwa niemieckiego - Kreisleitara NSDAP i Landrata w Tczewie Reinholda Isendicka, niemieckiego burmistrza Tczewa dr Gerharda Regiera, kierownika placówki Gestapo w Tczewie Hansa Georga Wolfa, kierownika placówki Gestapo w Tczewie od listopada 1939 r. SS Untersturmführera Adolfa Liestera, Dowódcę SS i Selbstschutz na powiat Tczew SS-Sturbanführera Waltera Beckera, Dowódcę SS Sturmes Tczew Erwina Waltersdorfa, Dowódcę Komanda SA NSDAP Waltera Fróse, Komendanta obozu SS- Scharführera Erwina Martensa, członków załogi obozu, członków SA, SS i organizacji Selbstschutz - Heinricha Blauscheka, Bernarda Damroua, Paula Lerchenfelda, Eryka Kuhlmana, Edmunda Karlikowskiego, Alfonsa Mainarda, Wilhelma Kawlowskiego, Waltera Schumachera, Wilhelma Nonnenmachera, Otto Klempa, Paula Sendena vel Sendowskiego, Roberta Schulza, Herberta Schulza, Alfreda Flitnera, Georga Karlikowskiego, Alberta Saengera i Oscara Kowalke oraz Amstkommissara NSDAP w Pelplinie Curta Seediga, członka SA w Pelplinie Gustava Hogenfelda i innych nieustalonych funkcjonariuszy III Rzeszy Niemieckiej,

tj. o przestępstwo z art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz. U. Nr 69 z 1946 r. poz. 377, z późn. zm.) w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2016 r. poz. 152 j.t. z późn. zm.)

- wobec śmierci ustalonych sprawców przestępstwa wymienionych powyżej (art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k.), a w pozostałym zakresie wobec niewykrycia sprawców przestępstwa (art. 322 § 1 k.p.k.).

U Z A S A D N I E N I E

Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku prowadziła śledztwo sygn. S 81.2014.Zn w sprawie zbrodni nazistowskich polegających na zabójstwach w okresie od 5 września 1939 roku do 30 listopada 1939 r. w Tczewie, w utworzonym na terenie byłych koszar wojskowych tzw. Internierungslager około 120 obywateli polskich, w tym burmistrza Tczewa Wiktora Jagalskiego i innych osób, przez funkcjonariuszy III Rzeszy Niemieckiej, funkcjonariuszy policji, członków SS i SA oraz organizacji Selbstschutz , *tj. o przestępstwa z art. 1 pkt 1 dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców Narodu Polskiego (Dz. U. Nr 69 z 1946 r. poz. 377, z późn. zm.).*

Śledztwo w niniejszej sprawie wszczęła b. Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Gdańsku w dniu 08.04.1967 r. pod sygn. akt S 3/67. W toku postępowania prowadzonego w okresie od 1967 do 1975 r. przesłuchano w charakterze świadków: Helenę Bosiacką, Marcelego Bukowskiego, Anny Buszkiewicz, Bernarda Cichockiego, Jadwigę Czosek, Cecylię Faralisz, Barbarę Fijałkowską, Pawła Gajewskiego, Marię Gliniecką, Martę Grochowską, Franciszka Gwizdalskiego, Jana Heldta, Andrzeja Kabata, Edmunda Kentzera, Piotra Kleinę, Annę Kuffel, Walentego Kurka, Jana Kurowskiego, Irenę Leczkowską, Helenę Literowicz, Jadwigę Maciaś, Alfonsa Majtkowskiego, Agatę Mazurkiewicz, Józefa Muszyńskiego, Franciszka Muzioła, Aleksandrę Orłowską, Adolfa Paczkowskiego, Stefanię Pasikowską, Annę Pastewską, Martę Pawelec, Helenę Raduńską, Aleksandra Radziszewskiego, Stefana Rataja, Stefanię Różanowską, Pawła Różanowskiego, Jadwigę Rutkowską, Małgorzatę Sobotta, Ignacego Stefańskiego, Wiktora Stefańskiego, Bernarda Wenta, Mateusza Wiśniewskiego, Kazimierza Wodzikowskiego, Eleonorę Wojciechowską, Wandę Wójcik, Magdalenę Wróblewską i Franciszka Zandera.

Dołączono także odpisy protokołów zeznań świadków z prowadzonych w latach 1946 - 1949 r. czynności ekshumacyjnych i postępowania o stwierdzenie zgonu pokrzywdzonych, ofiar obozu w Tczewie: Maksymiliana Antoniewicza, Franciszka Bielińskiego, Alojzy Beresowej, Franciszka Bronka, Franciszka Brose, Mieczysława Byczkowskiego, Lucjana Czerniaka, Piotra Krebsa, Alfonsa Majtkowskiego, Marty Michna, Józefa Muszyńskiego, Jadwigi Rutkowskiej, Jana Szrodera, Bronisława Waruszewskiego i Katarzyny Włodarskiej.

W toku czynności uprzedniego śledztwa zgromadzono materiał dowodowy w postaci osobowych źródeł dowodowych i dokumentów w tym protokoły ekshumacji zwłok osób zamordowanych przez hitlerowców na terenie koszar wojskowych w Tczewie, szkice, plany miejsc i dokumentację fotograficzną. Dołączono akty stanu cywilnego dotyczące urodzeń i zgonów pokrzywdzonych oraz akty urodzeń typowanych sprawców zbrodni.

Postanowieniem prokuratora IPN - Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku z dnia 31 października 2014 r. śledztwo to zawieszono z urzędu podjęto w części dotyczącej zbrodni nazistowskich popełnionych na terenie obozu w koszarach w Tczewie. W toku obecnego śledztwa wykonano czynności:

- dokonano przeglądu akt nadzoru sygn. Sn 3/12/68 nad śledztwem b. Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce Okręgowej Komisji w Gdańsku sygn. Ds 3/67 w sprawie zbrodni w Tczewie (w sprawie ekshumacji ofiar egzekucji masowej w koszarach) oraz obozu w Pelplinie. Jak ustalono pismem z dnia 6.11.1974 r. przekazano do Zentrale Stelle der Landesjustizverwaltungen in Ludwigsburg m.in. wykaz Nr 2 zawierający nazwiska osób zamordowanych na terenie koszar w Tczewie oraz środki dowodowe dotyczące tego zarzutu.

- po zleconej kwerendzie do akt wpłynęły z Archiwum Oddziału IPN w Gdańsku kserokopie z kartoteki sprawców zbrodni hitlerowskich dotyczące Fritza Meiera, Wilhelma Nonnenmachera, Guntera Patzke, Hansa Mullera oraz ankiet b. GKBZHwP dotyczące ustalonych pokrzywdzonych,

- po kwerendzie przeprowadzonej w Bundesarchiv w Berlinie w Niemczech odnaleziono dane funkcjonariusza niemieckiej policji bezpieczeństwa i służby bezpieczeństwa w Gdańsku (SD) majora, SS-Unterscharführer Hansa Georga Wolffa ur. 18.12.1910 r. w Gdańsku oraz dane SS-mana Erwina Mertensa ur. 23.09.1909 r. w Berlinie,

- przeprowadzono oględziny akt sygn. IPN Gd 21/3 - Akta Prokuratora Sądu Okręgowego w Chojnicach Oddział Zamiejscowy w Starogardzie w sprawie zbrodni hitlerowskich dot. ekshumacji zwłok pomordowanych w 1939 r. przez hitlerowców Polaków na terenie koszar w Tczewie. Po analizie akt ujawniono m.in. odpis protokołu ekshumacji i oględzin sądowo-lekarskich zwłok ludzkich z dn. 02.11.1945 roku dotyczy ekshumacji przeprowadzonych na terenie koszarowym w Tczewie w dniach 29, 30 i 31 października 1945 r.

- dołączono do akt kopie skanowe materiałów fotograficznych z ekshumacji i pogrzebu pomordowanych na terenie koszar tczewskich, 1945 r. (sygn. IPN GD 41/41), dot. Kreisleitara Dirschau (poi. Tczew) Reinholda Isendicka (IPN Gd 41/36).

- przeprowadzono oględziny akt sygn. IPN 15/113 - akta archiwalne Sądu Powiatowego w Tczewie sygn. Ns 409/59 postępowania o stwierdzenie zgonu Jana Pastewskiego, który został zamordowany w obozie na terenie koszar.

- przeprowadzono oględziny akt sygn. IPN Gd 607/146-148 (GK 240/146-148) - Akta sprawy karnej Sądu Okręgowego w Gdańsku sygn. Ksn 224/48 przeciwko Otto Andresowi oskarżonemu i skazanemu za przestępstwo z art. 2 i art. 4 § 1 i 2 dekretu PKWN z dnia 31.VIII. 1944 r. (Dz.U. Nr 69 z 1946 r., poz. 376 i 377). Otto Andres pełnił funkcje starosty Tczewa w okresie od 2 do 18 września 1939 r. Skazany został za udowodnione mu zbrodnie z okresu całej wojny na karę 15 lat więzienia, którą odbył do 21.06.1956 r. Zabezpieczono z akt kopie materiałów istotnych dowodowo w prowadzonym śledztwie, w tym protokoły

przesłuchań świadków dotyczące obozu w Tczewie.

- ustalono dane żyjących osób najbliższych dla pokrzywdzonych w sprawie: Marii Rutkowskiej (dot. Franciszka Rutkowskiego), Wiesławy Chrzanowskiej (dot. Leokadii Różanowskiej), Kazimierza Orłowskiego (dot. Władysława Orłowskiego), Romana Krefta (dot. Stefana Sobotty), Anny Kozikowskiej (dot. Maksymiliana Kuffel).

- przesłuchano w charakterze świadka - pokrzywdzonego Wiesławę Chrzanowską, wnuczkę zamordowanej Leokadii Różanowskiej. Dołączono do protokołu kopie artykułu prasowego z wywiadem i wspomnieniami ojca świadka Pawła Różanowskiego (nie żyje).

- przesłuchano w charakterze świadka Romana Krefta, wnuka zamordowanego Stefana Sobotty. Pokrzywdzony był urzędnikiem w Starostwie w Tczewie, zajmował się opieką społeczną. Został aresztowany przez SS-manów krótko po wkroczeniu Niemców do Tczewa. Zginął on w koszarach, ale świadek nie zna dokładnej daty ani innych okoliczności jego śmierci. Zwłoki Stefana Sobotty zostały zidentyfikowane podczas przeprowadzonych po wojnie czynności ekshumacyjnych. Dołączono do protokołu fotografię Stefana Sobotty z żoną.

- przesłuchano w charakterze świadka Jadwigę Kozłowską, córkę pokrzywdzonego Jana Maksymiliana Michny. Ojciec ww. posiadał przed wojną sklep spożywczy w Tczewie na ul. Podgórznej 7. Nie udzielał się społecznie poza działalnością w zgromadzeniach przy kościele katolickim i nie należał do polskich organizacji narodowych. Jan Michna został zatrzymany w pierwszych dniach września 1939 r. przez Niemców ubranych po cywilnemu z opaskami na ramieniu. Osadzono go w koszarach w Tczewie i stamtąd polscy więźniowie codziennie udawali się do pracy przy zniszczonym moście na Wiśle. Pokrzywdzony został na krótko zwolniony z obozu w koszarach za wstawiennictwem niemieckiego księdza, ale po kilku dniach ponownie go aresztowano. Podczas ekshumacji na terenie koszar w 1945 r. zidentyfikowano jego zwłoki. Jadwiga Kozłowska nie zna danych sprawców zabójstwa jej ojca, nie wie też do jakich formacji hitlerowskich lub organizacji mogli oni należeć.

- przesłuchano w charakterze świadka p. Wojciecha Klanga na okoliczności dotyczące śmierci siostry jego dziadka Agnieszki Klang ur. w 1891 r. w Małym Garcu. Z przekazu ojca świadek wie, że Agnieszka Klang została aresztowana na początku wojny w Tczewie, ponoć za działalność konspiracyjną. Podobno zadenuncjował ją ktoś kto podpisał volkslistę. Świadek nie wie jakie miała ona wykształcenie, ani czyn zajmowała się w życiu. Agnieszka Klang nie wyszła za mąż i nie miała dzieci. Wojciech Klang nie posiada wiedzy w jakim więzieniu osadzono Agnieszkę Klang, ani kiedy i gdzie ona zginęła. Według wiedzy rodziny Agnieszka Klang została rozstrzelana na początku wojny w Tczewie. Nie wie on czy zwłoki Agnieszki Klang zostały odnalezione i zidentyfikowane po wojnie w wyniku prac ekshumacyjnych.

- Prezes Sądu Rejonowego w Tczewie poinformował, że w tamt. archiwum nie ma poszukiwanych akt postępowań o uznanie za zmarłego (stwierdzenie zgonu) ustalonych osób pokrzywdzonych. Część akt tego rodzaju została przekazana do b. Głównej Komisji Ścigania Zbrodni Hitlerowskich Okręgowej Komisji w Gdańsku, częściowo akta te zostały zniszczone w 1983 r.

- po przeprowadzeniu kwerend w archiwum Urzędu Miejskiego w Tczewie, Archiwum Państwowym w Gdańsku oraz na podstawie informacji organizacji społecznych i kombatanckich z Tczewa uzyskano wykazy zamordowanych pokrzywdzonych, których dane częściowo różnią się od ustalonych na podstawie materiałów śledztwa. W związku z powyższym podjęto próbę weryfikacji tożsamości nowych pokrzywdzonych w księgach stanu cywilnego przechowywanych w Archiwum Państwowym w Gdańsku i USC w Tczewie. Urząd Stanu Cywilnego w Tczewie nie posiada jednak poszukiwanych aktów urodzenia Jana Blaszkowskiego i Zygryda Taubenblatt. Archiwum Państwowe w Gdańsku po zleconej kwerendzie poinformowało o odnalezieniu kartotece meldunkowej mieszkańców Tczewa danych: Wiesława Jaroszewskiego ur. 27.08.1907 r. w Lubawie, Augustyna Tybusa ur. 23.04.1880 r. w Stanisławowie i Franciszka Waldmana ur. 18.02.1903 r. w Pączewie. Nie odnaleziono metryk urodzenia ww. oraz innych poszukiwanych osób.

- dołączono tłumaczenie z języka niemieckiego sporządzonego w Bonn 15.4.1959 r. oświadczenia b. biskupa Kościoła Rzymskokatolickiego Diecezji Gdańskiej Carla Marii Spletta dotyczącego stosunku władz niemieckich do duchownych we wrześniu 1939 r. w Okręgu Rzeszy Gdańsk-Prusy Zachodnie, w tym zabójstwa księży Seminarium Duchownego w Pelplinie.

Na podstawie oględzin akt innego śledztwa Oddziałowej Komisji w Gdańsku sygn. S 37/12/Zk uzyskano materiały dotyczące : Reinholda Isendicka (Prokuratura Generalna NRD z dn. 24.4.1970 r.), kserokopie z kartoteki sprawców zbrodni hitlerowskich dot. Reinholda Isendicka, kserokopie z kartoteki sprawców zbrodni hitlerowskich dot. Heinricha Blauschka, kopie materiałów Bundesarchiv w Ludwigsburgu (protokoły przesłuchań świadków Otto Andresa z dn. 14.12.1961 r. i Martina Ohmanna z dn. 6.3.1962 r.), i Zentrale Stelle (...) w Ludwigsburgu sygn. AR-Z 153/72 i AR-Z 166/69 (B 162/ 9971), kserokopie akt Reinholda Isendicka, Heinricha Blauscheka, Waltera Beckera, Erwina Waltersdorfa, Alfreda Schmelinga, Waltera Schumachera,

kserokopia rozkazu (niem. Bericht) z dn. 24.10.1939 r. dot. Selbstschutz Pelplin, kserokopie akt Bundesarchiv sygn. B 162/6641 (protokoły przesłuchań świadków Martina Prohla z dn. 23.2.1962 r. , Paula Schlonskiego z dn. 28.2.1963 r. , Waltera Schumachera z dn. 4.3.1963 r.), kserokopie akt Bundesarchiv sygn. B 162/4777 (protokoły przesłuchań świadków Heinza RATHERA z dn. 28.12.1959 r. i Otto Andresa z dn. 9.2.1961 r.), kserokopie akt Bundesarchiv sygn. B 162/25133 (protokoły przesłuchań świadków Hermana Bastiana z dn. 15.12.1965 r. i Waltera Beckera z dn. 11.1.1966 r. oraz pismo Krajowego Urzędu Kryminalnego Badenia Wirtembergia z dn. 25.1.1960 r.).

Na podstawie materiałów powyższych akt ustalono, że Reinhold Isendick został rozstrzelany pod koniec wojny w 1945 r. na terenie Niemiec. Nie żyją także Adolf Leister, Bruno Klawohn i Erwin Waltersdorf.

Walter Becker przesłuchany w dniu 11.01.1966 r. zeznał, że przybył do Tczewa pod koniec listopada 1939 r. i zajął się organizacją formacji SS. Przebywał tam do lata 1941 r. Szczegółowa treść zeznań nie dotyczy jednak zdarzenia będącego przedmiotem śledztwa S 81.2014.Zn.

Świadek Heinz RATHER - pracownik Starostwa Powiatowego w Tczewie, a następnie Burmistrza w Pelplinie zeznał na okoliczności rozstrzeliwań Polaków w Pelplinie i Tczewie. Zbrodni dokonało komando specjalne policji przybyłe z Gdańska i Starogardu Gdańskiego. Podał on nazwiska osób zatrudnionych w starostwie w Tczewie od jesieni 1939 r. oraz członków SS, SA i funkcjonariuszy żandarmerii. Obciąża w zeznaniach Amstkommissara w Pelplinie - Seediga.

Świadek Otto Andres - pierwszy Landrat w Tczewie złożył zeznania na okoliczność tworzenia administracji hitlerowskiej i danych osób piastujących urzędy. Otto Andres został oskarżony przed Najwyższym Trybunałem Narodowym w Gdańsku w 1947 r. o masowe zbrodnie w Pelplinie w 1939 roku, od czego został uniewinniony. W swoich zeznaniach obciąża on późniejszego Landrata Tczewa

- Isendicka, dowódcę SA Frose-go, Amstkommissara Seediga i „krwawego Gustava” (pseudonim - brak danych) o przyczynienie się do rozstrzelania księży z Kapituły Pelplińskiej.

Świadek Martin Prohl - kierowca Landrata Isendicka zeznał na okoliczność organizacji Selbstschutzu w Tczewie przez burmistrza Regiera, działalności komanda SA pod dowództwem Sturmbannfuhrera Fröse i zabójstw Polaków na terenie obozu w koszarach w Tczewie. Przy egzekucji księży z Pelplina był obecny Isendick, który sam zrelacjonował świadkowi jej przebieg.

Na podstawie oględzin akt śledztwa sygn. S 66/05/Zn OKŚZpNP w Gdańsku uzyskano archiwalne protokoły przesłuchań świadków dotyczące funkcjonowania obozu w Tczewie, pokrzywdzonych i sprawców: Franciszka Zandera, Wiktora Stefańskiego, Wiktora Stefańskiego, Kazimierza Chyły, Benedykta Stilera, Jana Makowskiego, Agnieszki Makowskiej, Agaty Mazurkiewicz, Alojzego Borowskiego, Marty Pawłowskiej oraz przesłuchanych na terenie Niemiec świadków - Ernsta Johna z dnia 7.06.1966 r. , Maxa Johna z dnia 19.02.1971 r. i z dnia 11.10.1978 r. oraz Kurta Kratzke z dn. 17.07.1978 r.

W toku śledztwa przeprowadzono cztery kwerendy w Bundesarchiv w Ludwigsburgu oraz Zentrale Stelle der Landesjustisverwaltungen w Ludwigsburgu w Niemczech, w wyniku których uzyskano kopie orzeczeń kończących postępowania niemieckich prokuratur i sądów w sprawie zabójstw polskich cywilów w koszarach w Tczewie jesienią 1939 r. Sprawy te zostały umorzone z braku dostatecznych dowodów sprawstwa określonych osób w morderstwach. Uzyskano także inne dokumenty w tym zeznania nowych świadków.

Na podstawie danych Bundesarchiv w Ludwigsburgu zweryfikowano dane typowanych sprawców i

ustalono, że Reinhold Isendick został rozstrzelany pod koniec wojny w Meklemburgii, Adolf Liester vel Leitner zginął w 1945 r., Otto Klemp został uznany za zmarłego w 1957 r.

Na podstawie opracowania - Dyspozycja sygn. V 203 AR-Z 33/77 Zentrale Stelle (...) w Ludwigsburgu (sygn. arch. B 162/18312) ustalono, iż w sprawie zbrodni w koszarach podejrzanymi byli Becker, Damrau, Knoph oraz Zuch. W sprawie zabójstwa 20 polskich duchownych z Pelplina oraz polskiego policjanta Jaraczewskiego z Pelplina podejrzanymi byli Hansen (dalsze dane nieznane), Gustav Hogenfeld, Konrad Radziejewski (d.d.n.), Helmut Richter (d.d.n.), Alfred Taube (d.d.n.), Horst Vogege (d.d.n.) oraz Curt Seedig.

Prokuratura przy Sądzie Krajowym w Norymberdze (Staatsanwaltschaft bei dem Landgericht Nürnberg-Fürth) prowadziła postępowanie sygn. 341 Js 33786/80 przeciwko Oscarowi Kowalke, Blauschekowi, Kawlowskiemu i innym. Na podstawie decyzji z dnia 20.07.1982 r. o umorzeniu ustalono, że obóz w Tczewie podlegał dowództwu SA-Sturmbannführera Waltera Fröse, który jako dowódcę mianował SA-Schurihrera Erwina Maertensa. Do załogi obozu należeli według polskich świadków Blauschek, Kawlowski, Kowalke, Lerchenfeld, bracia Kulmann, bracia Karlikowski, Meiere, Majtkowski, Robert i Herbert Schulz, Walter Schumacher, Willi Nonnenmacher, Otto Klemp. Mimo poszukiwań nie udało się ustalić podejrzanych - Karlikowskiego, Kowalke, Kulmanna, Maertensa, Majtkowskiego i Meiera. Podejrzani Blauschek, bracia Schulz, Willi Kawlowski i Walter Schumacher zaprzeczyli aby brali udział w egzekucjach Polaków na terenie koszar w Tczewie. Sprawa została umorzona z braku dostatecznych dowodów sprawstwa określonych osób w morderstwach.

Prokuratura w Stuttgarcie prowadziła dochodzenie pod sygn. akt 17 Js 306/62 przeciwko Curtowi Seedigowi podejrzanemu o udział w zabójstwie 16 księży katolickich i 4 innych Polaków w dniu 20 października 1939 roku w Pelplinie. Postanowieniem Sądu Krajowego w Heilbronn sygn. III ARS 131/63 z dnia 6 maja 1963 r. to postępowanie zostało umorzone z braku dowodów winy wymienionego, wówczas Amstkommissara NSDAP w Pelplinie.

Prokuratura w Bremie prowadziła postępowanie sygn. akt 29 Js 124/65 w sprawie zabójstwa 16 księży katolickich i 4 innych Polaków w dniu 20 października 1939 roku w Pelplinie, zakończone dyspozycją z dnia 28 maja 1968 r. o umorzeniu. W toku czynności w sprawie ustalono, iż w aresztowaniu ww. księży brał udział szef policji bezpieczeństwa na Pelplin SS-Obersturmbannführer Herbert Richter z gdańskiej jednostki Gestapo (dalszych danych brak). Egzekucją księży w koszarach w Tczewie kierował SA-Sturmbannführer Walter Fröse ur. 14.04.1905 r. w Biesterfelde, orzeczeniem Sądu Rejonowego w Berlinie Schöneberg sygn. 7 VI 5304/53 z dnia 24.1.1953 r. uznany za zmarłego, zaginiony w 1944 r. na froncie wschodnim.

Prokuratura w Liineburgu pod sygn. akt 2a Js 41/56 prowadziła postępowanie w sprawie przeciwko Joachimowi von Paleske. Dyspozycją z dnia 2 lipca 1968 r. i ponowną dyspozycją dnia 24 maja 1971 roku zostało ono umorzone. Wymieniony podejrzany oraz Max John, Ernst John, Ernst Kusch, Ernst Schilling brał udział w zatrzymaniach Polaków i doprowadzaniu m.in. do obozu w Tczewie. Max John przesłuchany w charakterze świadka zeznał, że należał do Selbstschutzu i brał udział w zatrzymaniach Polaków. Ernst John zmarł w dniu 28.12.1970 r. Dalszych losów Ernsta Kuscha nie zdołano ustalić. Reinhold Schilling zginął pod Stalingradem.

Walter Schumacher składając zeznania w sprawie przeciwko Curtowi Seedigowi w dniu 28.06.1960 roku oraz w sprawie przeciwko Walterowi Beckerowi w dniu 11.07.1978 r. zeznał, że od 1 maja do 31 października 1939 r. należał do SS-Heimwehr Danzig, SS-Sturmbann Götze (nazwisko dowódcy), brał udział w kampanii zbrojnej przeciwko Polsce. Zaprzeczył aby był członkiem załogi obozu internowania w Tczewie. Po zwolnieniu z wojska był nadal członkiem SS i pracownikiem Urzędu Pracy w Tczewie.

Wilhelm Kawlowski w dniu 13.07.1978 r. zeznał, że był członkiem SA w Elblągu, gdzie pracował. Okazjonalnie bywał w domu rodzinnym Suchostrzygach pow. Tczew, zaprzeczył aby był członkiem załogi obozu w koszarach w Tczewie. Jak podał był w tym obozie dwa razy w mundurze SA. Poznał dowódcę obozu SA-Truppenführera Märtensa. Od końca października 1939 r. Kawlowski pracował w

starostwie powiatowym w Tczewie.

Świadek Alfred Schmeling przesłuchany w dniu 23.04.1963 r. potwierdził, że w obozie w koszarach w Tczewie rozstrzelano ludzi. Obóz podlegał dowódcy SS Walterowi Beckerowi.

Paul Schlonski zeznał, że jednostki SA z Gdańska rozstrzelały jakiś ludzi za koszarami w Tczewie. Dowódcą ich miał być niejaki Froese (prot. z dnia 28.02.1963 r.).

Świadek Martin Ohmann (prot. z dnia 11.02.1963 r.) od lipca do połowy października 1939 r. był członkiem Wachsturmbann Eimann. Dowódca tczewskiej Allgemeine SS był Waltersdorf. Dowództwo na powiat sprawował SS-Sturmbannführer Schnuck i Becker.

Przesłuchany w charakterze świadka w dniu 08.03.1963 r. Gerhard Regier zeznał, iż nic mu nie wiadomo o istnieniu Selbstschutzu w Tczewie, ani aktach przemocy wobec Polaków w Tczewie i Pelplinie.

Świadek Johan Mühlen w dniu 09.02.1963 r. zeznał, iż jako funkcjonariusz policji kryminalnej w Gdańsku (*Kripo*) uzyskał wiedzę o udziale Sturmbannführera SA Fröse w zabójstwie kanoników z Pelplina.

Bruno Machler zeznał, iż był członkiem Allgemeine SS w Tczewie. Dowódcą był Erwin Waltersdorf. Nic mu nie wiadomo o zabójstwach Polaków w Tczewie i Pelplinie.

Gustav Hogenfeld w dniu 02.11.1960 r. zeznał, że był członkiem SA w Ostaszewie i Pelplinie. Podlegał Amstkommissarowi i Orstgruppenleiterowi Seedigowi. Potwierdził, że brał udział w akcjach zatrzymań Polaków w Pelplinie, ale nie w przypadku kanoników. Akcjami dowodził szef policji bezpieczeństwa Obersturmbannführer *Bernard* Richter. Osoby te w liczbie 30-35 były według Hogenfelda wywożone przez SS omnibusami w nieznanym kierunku. SS-manami dowodził Obersturmbannführer Becker, który przekazał świadkowi, że Polacy zostaną zlikwidowani. Zaprzeczył swojemu udziałowi w zbrodniach oraz w zatrzymaniu kanoników z Pelplina.

Przesłuchany w charakterze świadka w dniu 24.04.1963 r. Heinrich Blauschek zaprzeczył aby był członkiem załogi obozu w koszarach w Tczewie i brał udział w zbrodniach tam dokonanych. Jednocześnie wymieniony przyznał się do udziału w zbrodniach w Lasach Szpęgawskich i na tzw. świńskim rynku w Tczewie (24.01.1940 r.).

Na podstawie materiałów publikacji „Der Volksdeutsche Selbstschutz in Polen 1939/1940”, z zasobu Bundesarchiv w Berlinie, po przetłumaczeniu na język polski ustalono struktury organizacji „Selbstschutz” na terenie pow. tczewskiego i źródła archiwalne w tym zakresie. Dowódca Volksdeutsche Selbstschutz w Okręgu Rzeszy Gdańsk - Prusy zachodnie był SS-Oberführer Ludolf von Alvensleben. Od drugiej połowy października 1939 r. dowódcą SS-Abschnitt Gdańsk i jednocześnie Selbstschutzu był SS-Oberführer Ebrecht. W powiecie Tczew Kreisführerem był SS- Obersturmbannführer Albert Schuch, a następnie SS-Sturmbannführer Walter Becker. Na temat dalszego podziału powiatów na okręgi jak i personalnego stanu liczbowego Selbstschutzu w okręgu gdańskim niewiele wiadomo.

Uzyskano z właściwych urzędów miejskich/gminnych na terenie Niemiec informacje o potwierdzeniu zgonu osób: **Heinricha Blauscheka (zm. 1989 r.)**, Horsta Classena (zm. 1982 r.), **Gustava Hogenfelda (zm. 1972 r.)**, Maxa John (zm. 1993 r.), Johana Mühlena (zm. 1967 r.), **Oskara Kowalke (zm. 1982 r.)**, Heinza Räthera (zm. 2000 r.), **Gerharda Regiera (zm. 1985 r.)**, Alfreda Schmelinga (zm. 2004 r.), Paula Schlonskiego (zm. 1989 r.) i **Curta Seediga (zm. 1980 r.)**. Stosownej odpowiedzi nie uzyskano odnośnie Otto Andresa (ur. 1902 r.), Waltera Beckera (ur. 1908 r.), Waltera Schumachera (ur. 1916 r.), Bruno Machlera (ur. 1911 r.), Wilhelma Kawlowskiego (ur. 1915 r.), Martina Ohmanna (ur. 1908 r.).

Zgromadzony w tej sprawie materiał pozwolił na ustalenie, iż bezpośrednio po zajęciu powiatu tczewskiego przez wojska niemieckie od 2 września 1939 r. władze okupacyjne utworzyły obozy internowania i punkty zbiorcze w więzieniach dla ludności polskiej. Na terenie powiatu Tczewskiego ustalono, iż punkty zbiorcze więźniów narodowości polskiej znajdowały się w więzieniach sądowych w Tczewie i Gniewie, Szkole Rzemieślniczej w Tczewie, na terenie Fabryki „Arkona” w Tczewie, na terenie zamku w Gniewie oraz w seminarium duchownym w Pelplinie. Stamtąd więźniowie wywożeni byli do miejsc straceń w Lasach Szpęgawskich i do koszar w Tczewie. Nie ustalono aby w więzieniach i punktach zbiorczych dokonywano egzekucji zatrzymanych Polaków. „Internierungslager”

w Tczewie zorganizowano na terenie byłych koszar Wojska Polskiego. W obozie tym osadzano Polaków z miasta Tczewa i powiatu. Podstawą aresztowania były wcześniej sporządzone przez służbę bezpieczeństwa listy proskrypcyjne lub donos sąsiada Niemca. W aresztowaniach brali udział policjanci niemieccy, członkowie SA, SS i organizacji Volksdeutscher Selbstschutz. Codziennie dokonywano w obozie selekcji więźniów przeznaczonych do rozstrzelania. Załogę obozu stanowili w przeważającej części miejscowi Niemcy, członkowie Selbstschutzu, SS i SA. Komendantem obozu był SS-Scharführer Erwin Martens. Przy komendancie działała specjalna komisja, w skład której wchodził członkowie SS i SA, Szef Gestapo w Tczewie Hans Georg Wolff, a następnie od listopada 1939 r. Adolf Liester oraz Landrat Tczewa Reinhold Isendick i burmistrz dr Gerhard Regier. Był to tzw. „sąd policyjny” lub „sąd Selbstschutzu”, który kierując się ideologia nazistowską i nienawiścią do Polaków, z pełną dowolnością, bez przeprowadzania postępowania dowodowego wydawał polecenia mordowania poszczególnych osób. Egzekucje poprzez rozstrzelanie przeprowadzali członkowie załogi obozu i komanda SA z Gdańska, którego dowódcą był pochodzący z Gdańska Walter Fröse. Rozstrzelani dokonywano grupowo lub pojedynczo w różnych miejscach na terenie koszar, zwłaszcza miejscu dawnej prochowni i na placu ćwiczeń za koszarami. Ciała zamordowanych były grzebane na terenie koszar. Więźniowie kobiety i mężczyźni byli bici i przetrzymywani w warunkach prowadzących do ich biologicznego wyniszczenia. Na terenie obozu w koszarach w Tczewie zginęło około 120 osób, obywateli polskich, w tym burmistrz Tczewa Wiktor Jagalski, pracownicy polskiej administracji, przedstawiciele inteligencji, adwokaci, nauczyciele i duchowni w tym 23 księży kapituły Pelplińskiej. W wyniku prac ekshumacyjnych przeprowadzonych po wojnie w 1945 r. (teczka sygn. „3/67”, „9/18”) i w 1976 r. (teczka sygn. „3/67” „Sn 3/12/68”, „W/1678/15”) zidentyfikowano zwłoki 79 pokrzywdzonych. Według szacunków na podstawie danych przekazanych przez świadków obóz funkcjonował do stycznia 1940 r. i przeszło przez niego około 500 więźniów. Część z nich została zwolniona za wstawiennictwem Niemców lub z potrzeby zatrudnienia fachowców. Niektórzy z Polaków zwolnieni z obozu, trafiali do niego powtórnie i już nie wracali (np. Walerian Kohlandt, fotograf Bąk, Jan Wodzikowski, Maksymilian Michna).

Przykładowo w okresie od września do końca listopada 1939 r. zostali tam zamordowani m.in.: 1/ Wiktor Jagalski - burmistrz Tczewa, aresztowany w dniu 4 lub 5 września 1939 r. na polecenie niemieckiego burmistrza Gerharda Regiera przez Niemca nazwiskiem Zuch. Wiktor Jagalski został rozstrzelany tego samego dnia po aresztowaniu na terenie koszar w Tczewie (zeznania świadków: Jana Kurowskiego, Bernarda Wenta, Alfonsa Majtkowskiego i Leona Kłosa).

2/ Zofia Marszałek - siostra PCK i jej brat Edmund Marszałek - adwokat, aresztowani we wrześniu i straceni w dniach 20-21 września 1939 r. za płotem placu apelowego koszar (świadkowie: Lucjan Czerniak, Adolf Paczkowski, Marta Piela i Jan Heldt),

3/ Wiktor Grüning - adwokat z Tczewa zatrzymany we wrześniu 1939 r. i w tym miesiącu rozstrzelany na terenie koszar (świadkowie: Maria Gliniecka i Aleksander Radziszewski).

4/ Maksymilian Kuffel aresztowany w dniu 9 września 1939 r. przez Volksdeutcha Paula Sendowskiego i doprowadzony do więzienia przy sądzie w Tczewie, stamtąd przeniesiony do koszar gdzie pracował początkowo jako kucharz, rozstrzelany we wrześniu.

5/ Tadeusz Wójcik - urzędnik Banku w Tczewie. We wrześniu 1939 r. wezwany do Landratsamtu, tam zatrzymany i doprowadzony do koszar, zamordowany prawdopodobnie w październiku 1939 r. (świadkowie:

6/ Edmund Raduński - sekretarz Zarządu Miejskiego w Tczewie, zatrzymany w dniu 12 października 1939 r. Następnego dnia o godz. 5 rano rozstrzelany w miejscu dawnej prochowni wraz z większą grupą więźniów, wśród których byli: dr Henryk Wrzesiński, Bolesław Pawelec, ks. Jan Schwanitz, ks. Jerzy Chudziński, Jan Gajewski, Józef Cyrankowski, Bronisław Trochowski, Wincenty Waligóra, Leokadia Różanowska, Żyd Dagobert Meier i Żyd Kurt Meier (świadkowie: Maria Gliniecka, Jan Kurowski, Piotr Kreft, Franciszek Brose, Helena Raduńska).

7/ Leon Ruoss - nauczyciel z Tczewa, aresztowany w dniu 27 października 1939 r. , osadzony w koszarach i tego samego dnia rozstrzelany w większej grupie Polaków (świadkowie: Alfons Majtkowski i Piotr Klejna).

8/ Bernard Leczkowski ze Szczurbięcina, Jan Ostruszka z Tczewa, Bak - fotograf (b.b.d.) , aresztowani w początku września i osadzeni w koszarach, rozstrzelani w grupie 22 osób w dniu 17 listopada 1939 r.

9/ Władysław Maciaś - aresztowany w październiku 1939 r. , rozstrzelany w nocy 11/12 listopada

1939 r. poza terenem obozu, pod lasem (świadek: Jadwiga Maciaś).

10/ Feliks Schank ze Swarżyna, zatrzymany w październiku 1939 r. doprowadzony do tczewskich koszar i tam zamordowany (Świadkowie: Agnieszka Makowska, Wiktor Stefański).

11/ Hanna Hass - nauczycielka z Tczewa i harcerka, aresztowana w bliżej nieustalonej dacie, rozstrzelana na terenie obozu w koszarach (świadkowie: Maria Gliniecka, Cecylia Faralisz).

12/ W dniu 20 października 1939 r. zostało przywiezionych do koszar w Tczewie samochodem ciężarowym 20 księży Kapituły Pelplińskiej - ks. Henryk Wieczorek, ks. dr Maksymilian Raszeja, ks. Juliusz Bartkowski, ks. dr Paweł Kirsztejn, ks. dr Jan Dąbrowski, ks. dr Franciszek Różyński, ks. dr Józef Rozkwitalski, ks. Jan Wiśniewski, ks. prof. Jan Zaremba, ks. Jan Bogdański, ks. Juliusz Sielski, ks. Józef Grajewski, ks. Walter Schutt, ks. Alojzy Lewandowski, , ks. prof. dr Paweł Kurowski, ks. Augustyn Działowski, ks. Feliks Baumgart, ks. Bolesław Partika, ks. Bernard Szutta i ks. Jan Bistram. Wraz z nimi hitlerowcy przywieźli osobę świecką - posterunkowego polskiej Policji Państwowej Edwarda Jarczewskiego. Wszyscy oni zostali rozstrzelani tego dnia na terenie obozu przez komando SA z Gdańska pod dowództwem Waltera Frösse (świadkowie: Maria Gliniecka, Franciszek Zander, Franciszek Musiał, Aleksander Radziszewski, mateusz Wiśniewski, Stefan Rataj). Księża: Paweł Glock, Tadeusz Malinowski i Jan Cyrankowski zostali oddzieleni od ww. grupy i przez jeszcze około trzy tygodnie pozostali w Pelplinie. Następnie ich również zatrzymano i zginęli w koszarach w Tczewie (zeznania ks. Franciszka Sawickiego).

Należy dodać, iż w zatrzymaniu ww. księży w Pelplinie czynny udział wzięli miejscowy przywódca NSDAP Curt Seedig i SA-man Gustav Hogenfeld oraz szef miejscowej policji bezpieczeństwa *Herbert Richter*. Początkowo duchowni mieli być rozstrzelani w lesie w pobliżu Pelplina, jednak z uwagi na duże zainteresowanie miejscowej ludności zostali wywiezieni do Tczewa.

W tym miejscu należy wyjaśnić charakter i znaczenie organizacji Volksdeutsche Selbstschutz (pol. „Niemieckiej Samoobrony”) w nin. sprawie. W okresie przedwojennym na terenie miasta i powiatu Tczew zamieszkiwało 9000 obywateli polskich narodowości niemieckiej. Większość należała do legalnie działającej organizacji Jungdeutsche Partei, podległej NSDAP. W dniu 7 października 1939 roku została oficjalnie powołana do życia organizacja Volksdeutsche Selbstschutz, która w rzeczywistości istniała już od końca 1938 r., a jej powstanie i organizacja bezsprzecznie wiązały się z przygotowaniem Niemców do agresji zbrojnej na Państwo Polskie. Organizatorem i dowódcą Selbstschutzu na Pomorzu był SS-Oberführer Ludolf von Alvensleben. Członkowie organizacji szkolili się w działaniach dywersyjnych oraz przygotowywali listy Polaków przewidzianych do likwidacji lub wywiezienia z terenu Pomorza. Po wybuchu wojny i zajęciu ziem polskich przez wojska niemieckie akcje dywersyjne przestały być aktualne. Zgodnie z poleceniem Hitlera jawne zorganizowanie Selbstschutzu pomiędzy 8-10 października 1939 r. miało na celu rzekomo zapewnienie ochrony rodzin niemieckich, dopóki cały kraj nie zostanie podbity. Dowódcy Selbstschutzu w każdym z trzech okręgów podlegali szefowi Głównego Urzędu Bezpieczeństwa Rzeszy SS Obergruppenführerowi Heydrichowi. Zaznaczyć należy, iż w okręgu Gdańsk - Prusy Zachodnie kontynuowanie działalności Selbstschutzu nie było celowe gdyż nie zarejestrowano tu od rozpoczęcia wojny żadnego wypadku „okrucieństwa Polaków w stosunku do Volksdeutschow” (źródła niemieckie). Od początku września 1939 r. faktycznym zadaniem tej organizacji był udział w eksterminacji grup ludności polskiej uznanych za wrogi element jak: inteligencji, duchowieństwa, nauczycieli, funkcjonariuszy administracji polskiej, działacze społecznych i narodowych, a ponadto jednostek uznanych przez państwo hitlerowskie za aspołeczne (np. chorych psychicznie). Selbstschutz stał się więc narzędziem pomocniczym policji porządkowej oraz specjalnych grup operacyjnych policji bezpieczeństwa (SD) tzw. Einsatzgruppen oraz specjalnych oddziałów SS: SS-Heimwehr Danzig i SS-Wachsturmbann Eimann, które dokonywały aresztowań i doraźnych zabójstw Polaków w Starogardzie Gdańskim, Kartuzach, Kościerzynie i Wejherowie i masowych egzekucji w Lasach Szpęgawskich i Piaśnicy. Członkowie organizacji byli uzbrojona w broń palną paramilicją, praktycznie (jak wykazują badania historyków) pozostająca poza jakąkolwiek kontrolą władz wojskowych i policyjnych. W związku z tym zbrodnicza działalność tej organizacji charakteryzowała się dużą dowolnością w doborze ofiar i samowolą w środkach realizacji postawionych celów. Członkowie Selbstschutzu, czasami będący jednocześnie członkami SA lub Allgemeine-SS wchodzili w skład załogi „Internierungslager” w koszarach w Tczewie. Na terenie Tczewa i powiatu tczewskiego dowódcami Selbstschutzu byli SS-Obersturmbannführer Albert Schuch, a następnie SS-

Sturmbannfuhrer Walter Becker.

Na podstawie zgromadzonych dowodów ustalono następujących pokrzywdzonych, Polaków zamordowanych w niemieckim obozie internowania w Tczewie:

1/ Jagalski Wiktor s. Wiktora, ur. 16.10.1901 r. w Sławoszynie, zamordowany 05.09.1939 r.

2/ Łupkowski Bronisław s. Franciszka, ur. 27.09.1896 r., zmarły data nieustalona,

3/ Ruoss Leon s. Leona, ur. 03.01.1907 r., rozstrzelany (zmarły) 27.10.1939 r.

4/ Rutkowski Franciszek s. Józefa, ur. 26.01.1895 r. zm. 28.10.1939 r.

5/ Marszałek Zofia c. Jana ur. 02.04.1899 r. zm. 21.09.1939 r.

6/ Marszałek Edmund adw. s. Jana, ur. 05.03.1890 r. zm. 21.09.1939 r.

7/ Szelong Stanisław s. Jana, ur. 11.11.1893 r. zm. 21.09.1939 r.

8/ Maciejewski Władysław, zm. wrzesień 1939 r.

9/ Gruning Wiktor adw., zm. wrzesień 1939 r.

10/ Raduński Edmund s. Feliksa, ur. 27.10.1889 r., zm. 13.10.1939 r.

11/Wrześniński Henryk dr, zm. 13.10.1939 r.

12/Pawelec Bolesław, zm. 13.10.1939 r.

13/Schwanitz Jank. , zm. 13.10.1939 r.

14/ Gajewski Jan, zm. 13.10.1939 r.

15/Cyrankowski Józef, zm. 13.10.1939 r.

16/Trochowski Bronisław, zm. 13.10.1939 r.

17/Chudziński Jerzy ks., zm. 13.10.1939 r.

18/Waligóra Wincenty, zm. 13.10.1939 r.

19/ Różanowska Leokadia, zm. 13.10.1939 r.

20/Meier Dagobert, Żyd, zm. 13.10.1939 r.

21/Meier Kurt, Żyd, zm. 13.10.1939 r.

22/ Fromholz Edmund s. Franciszka, ur. 28.03.1921 r., zm. 25.10.1939 r.

23/ Hass Hanna nauczycielka c. Karola, ur.04.03.1903 r., zm. data nieustalona,

24/ Wójcik Tadeusz, zm. wrzesień 1939 r.

25/ Smrecka Aniela naucz. c. Stanisława, ur. 07.04.1893 r., zm. data nie ustalona,

26/ Bogacz Wincenty s. Wojciecha, ur. 07.06.1892 r. zm. wrzesień 1939 r.

27/ Bosiacki Maksymilian, zm. październik 1939 r.

28/ Sobotta Stefan, zm. wrzesień 1939 r.

29/ Kuffel Maksymilian, zm. wrzesień 1939 r.

30/ Kohlandt Walerian, zm. 26.10.1939 r.

31/ Leczkowski Bernard s. Bernarda, ur. 12.04.1892 r. zm. 17.11.1939 r.

32/Ostruszka Jan s. Jana, ur. 12.03.1896 r., zm. 17.11.1939 r.

33/ Bąk n/n fotograf, zm. 17.11.1939 r.

34/ Felske Jan s. Franciszka, ur. 23.09.1892 r. zm. listopad 1939 r.

35/ Szuprit Edmund s. Jakuba, ur. 12.10.1913 r., zm. do listopada 1939 r.

36/ Palniakowska Stefania , zm. do listopada 1939 r.

37/Maciaś Władysław s. Jozefa, ur. 25.03.1894 r., zm. 12.11.1939 r.

38/ Wodzikowski Jan s. Franciszka, ur. 02.05.1898 r., zm. 02.10.1939 r.

39/ Ciesielska Halina c. Władysława, ur. 01.04.1887 r., zm. do listopada 1939 r.

40/ Michna Jan s. Antoniego, ur. 02.03.1883 r., zm. do listopada 1939 r.

41/Klawitter Paweł, zm. 14.10.1939 r.

42/ Wiśniewski Aleks s. Konrada, ur. 12.09.1909 r., zm. do listopada 1939 r.

43/ Potrykus Augustyn s. Jana, ur. 01.05.1908 r., zm. do listopada 1939 r.

44/ Przygodzki Stanisław naucz. S. Jana, ur. 04.10.1904 r., zm. do listopada 1939 r.

45/ Bury Klemens s. Franciszka, ur. 22.10.1890 r., zm. do listopada 1939 r.

46/ Pastewski Jan s. Jana, ur. 05.10.1899 r., zm. do listopada 1939 r.

47/ Orłowski Władysław s. Bernarda, ur. 05.09.1901 r., zm. listopad 1939 r.

48/ Szwarzwald Alojzy s. Józefa, ur. 23.10.1892 r., zm. do listopada 1939 r.

49/ Goldschmidt Artur Żyd, zm. październik 1939 r.

50/ Doering Brunon s. Franciszka, ur. 31.01.1913 r., zm. do listopada 1939 r.

- 51/ Omas Jan s. Jana, ur. 14.09.1892 r., zm. do listopada 1939 r.
- 52/ Rogalski Leon, zm. do listopada 1939 r.
- 53/ Ciesielski Mieczysław s. Leona, ur. 29.05.1912 r., zm. do październik 1939 r.
- 54/ Urbaniak Józef s. Władysława, ur. 03.02.1912 r. zm. 03.10.1939 r.
- 55/Schank Feliks s. Franciszka, ur. 18.10.1912 r., zm. październik 1939 r.
- 56/ Wieczorek Henryk ks. s. Franciszka, ur. 11.02.1891 r., zm. 20.10.1939 r.
- 57/ Raszeja Maksymilian ks. s. Ignacego, ur. 10.03.1899 r., zm. 20.10.1939 r.
- 58/ Bartkowski Juliusz ks. ur. 13.07.1864 r., zm. 20.10.1939 r.
- 59/ Kirstein Paweł ks. ur. 29.12.1883 r., zm. 20.10.1939 r.
- 60/ Dąbrowski Jan ks. s. Alberta, ur. 26.06.1901 r., zm. 20.10.1939 r.
- 61 / Różyński Franciszek ks. ur. 07.08.1876 r., zm. 20.10.1939 r.
- 62/ Rozkwitalski Józef ks., ur. 24.04.1893 r., zm. 20.10.1939 r.
- 63/ Wiśniewski Jan ks. s. Tomasza, ur. 07.02.1891 r., zm. 20.10.1939 r.
- 64/ Zaremba Jan ks. ur. 24.05.1874 r., zm. 20.10.1939 r.
- 65/ Bogdański Jan ks. ur. 1888 r., zm. 20.10.1939 r.
- 66/Sielski Juliusz ks. s. Juliusza, ur. 14.11.1911 r., zm. 20.10.1939 r.
- 67/ Grajewski Józef ks., zm. 20.10.1939 r.
- 68/ Schütt Walter ks., ur. 03.07.1872 r., zm. 20.10.1939 r.
- 69/ Lewandowski Alojzy ks. ur. 05.02.1897 r., zm. 20.10.1939 r.
- 70/ Malinowski Tadeusz ks. s. Franciszka, ur. 20.06.1898 r., zm. 20.10.1939 r.
- 71/ Kurowski Paweł ks. Prof., ur. 06.09.1873 r., zm. 20.10.1939 r.
- 72/ Działowski Augustyn ks. ur. 28.10.1911 r., zm. 20.10.1939 r.
- 73/ Baumgart Feliks ks., zm. 20.10.1939 r.
- 74/ Glock Paweł ks. ur. 03.01.1902 r., zm. 20.10.1939 r.
- 75/ Partyka Bolesław ks. s. Franciszka, ur. 22.03.1886 r., zm. 20.10.1939 r.
- 76/ Cyrankowski Jan ks. s. Michała, ur. 10.11.1907 r., zm. 20.10.1939 r.
- 77/ Szutta Bernard ks. ur. 29.10.1900 r., zm. 20.10.1939 r.
- 78/ Bistram Jan ks. ur. 18.08.1910 r., zm. 20.10.1939 r.
- 79/ Jarczewski Edward s. Celestyna, ur. 05.10.1889 r., zm. 20.10.1939 r.

- 80/ Blaszkowski Jan ur. 07.04.1920 r.
- 81/ Brzuskowski (brak bliższych danych) - piekarz,
- 82/ Budlewski Edmund,
- 83/ Bugalski Franciszek, rolnik ze wsi Czatkowy,
- 84/ Buska Marcin, rolnik ze wsi Waćmierk Mały,
- 85/ Jaroszewski Wiesław, ur. 27.08.1907 r. w Lubawie (nie 05.10.1889 r.), nauczyciel,
- 86/ Klang Agnieszka ur. 22.04.1891 r.
- 87/ Micewicz Jerzy, lat 55, inżynier,
- 88/ Miller Paweł, lat 28,
- 89/ Pawłowski Hubert,
- 90/ Sytkiewicz W. (brak bliższych danych),
- 91/Taubenblatt Zygfryd ur. 17.02.1921 r. harcerz,
- 92/ Taubenblatt (n/n) - kobieta,
- 93/Tybus Antoni Paweł ur. 23.04.1880 r. w Stanisławowie (nie 10.01.1881 r.),
- 94/ Waldmann Franciszek ur. 18.02.1903 r. w Pączewie (nie 23.03.1903 r.),
- 95/Weissner Jan ur. 16.11.1887 r.

W niepotwierdzonych materiałach organizacji społecznych z terenu Tczewa jako ofiary obozu figurują:

- 1/ Barcz (brak bliższych danych),
- 2/ Chwarścianek Stefan,
- 3/ Czarnecki Brunon,
- 4/ Czoska Augustyn,
- 5/ Czoska Alma,
- 6/Czoska Edyta,
- 7/ Czoska Hubert,

- 8/ Dej na Aleksander,
- 9/ Dej na Józef,
- 10/ Elszkowski Jan Brunon,
- 11/Elszkowski Kazimierz Zygmunt,
- 12/Fiałkowski Stanisław,
- 13/ Jagalski Jakub,
- 14/ ks. Jankowski Jan,
- 15/Klein Jan,
- 16/Kotowski Alfons,
- 17/Kórnicki (b.b.d.),
- 18/ Kupkowski Bronisław,
- 19/Ledochowski Stanisław,
- 20/ Ormianin Władysław,
- 21/Ossowski Teofil,
- 22/ Ossowski Franciszek,
- 23/ Polniakowska Stefania,
- 24/ Prorok Alojzy,
- 25/ Pryczkowski Leon,
- 26/ Szwoch Roman,
- 27/ Wiktorczykówna Stanisława,
- 28/ Wróblewski Stanisław.

Jako sprawców zbrodni ustalono:

I. Sprawcy kierownicy:

- 1/ SS-Scharführer Erwin Martens ur. 23.09.1909 r. w Berlinie - Komendant obozu,
- 2/ Reinhold Isendick s. Karla, ur. 18.11.1901 r. w Gdańsku - Landrat Tczewa i Kreisleiter NSDAP,
- 3/ dr Gerhard Regier - Burmistrz Tczewa,
- 4/ SS-Unterscharführer Hans Georg Wolff ur. 18.12.1910 r. w Gdańsku - Szef Gestapo Tczew,
- 5/ SS-Untersturmführer Adolf Liester ur. 15.02.1892 r. - Kierownik Gestapoaussenstelle Dirschau (od listopada 1939 r.),
- 6/ SS-Sturmbannführer Walter Becker s. Leopolda i Rozy, ur. 05.05.1908 r. w Dortmundzie - Dowódca SS i Selbstschutz na powiat Tczew,
- 7/ Walter Frösse ur. 14.4.1905 r. w Biesterfelde - Dowódca Komanda egzekucyjnego SA z Gdańska,
- 8/ Curt Seedig ur.08.09.1889 r. w Tczewie - Amstkommissar NSDAP w Pelplinie,
- 9/ Gustav Hogenfeld ur. 19.10.1905 r. w Schöneberg - SA-man z Pelplina,
- 10/ SS-Sturmbannführer Herbert Richter - szef policji bezpieczeństwa w Pelplinie.

II. Członkowie załogi obozu:

- 1/ Martens Erwin - Komendant obozu, SS-Scharführer ,
- 2/ Blauschek Heinrich Franz syn Józefa, ur. 01.12.1909 r. w Tczewie,
- 3/ Damrou Bernard ur. 22.02.1908 r. w Nowem,
- 4/ Meier Fritz - członek SS,
- 5/ Lerchenfeld Paul s. Jakuba i Cecylii, ur. 21.09.1901 r. w Tczewie, członek SA,
- 6/ Kuhlmann Kurt - członek SA,
- 7/ Kuhlmann Eryk s. Ludwika i Anny, ur. 03.03.1911 r. w Tczewie, członek SA,
- 8/ Karlikowski Edmund s. Johana i Marii, ur. 03.11.1890 r. w Subkowach, SA-man,
- 9/ Majtkowski / Mainard Alfons s. Władysława i Anny, ur. 03.04.1903 r. w Tczewie, członek SA,
- 10/ Kawlowski / Kawlin Wilhelm s. Karola i Heleny, ur. 07.05.1915 r. w Suchostrzygach, członek SA, 11/ Schumacher Walter syn Friedricha i Renaty, ur. 01.11.1916 roku w Tiegenhof (Nowym Dworze Gdańskim) - / *SS-Angehörige*,
- 12/ Nonnenmacher Wilhelm s. Wilhelma i Marty, ur. 08.08.1903 r. w Godziszewie, Amstkommissar, członek SS,
- 13/ Klemp Otto s. Alfreda i Elizy, ur. 09.12.1905 r. w Greblinie, Amstkommissar, członek SS,
- 14/ Kowalski Gustav - członek SA,
- 15/ Sendowski /Sanden Paul s. Friedricha i Renaty, ur. 01.01.1916 r. w Tiegenhof (Nowym Dworze

Gdańskim),

- 16/ Schulz Robert s. Waltera i Emmy, ur. 12.08.1890 r. w Tczewie, członek SA,
- 17/Schulz Herbert s. Waltera i Emmy, ur. 15.02.1909 r. w Tczewie, członek SA,
- 18/ n/n/ Piper - członek SA,
- 19/ n/n/ patzke - członek SA,
- 20/ Wiens Erich - członek SA,
- 21/ Flitner Alfred s. Roberta i Emilii, ur. 14.07.1893 r. w Tczewie, członek SS,
- 22/ Kowalke Oscar ur. 25.03.1901 r. w Gdańsku - członek SA,
- 23/ Karlikowski Jerzy (Georg) s. Michała i Marii, ur. 06.04.1910 r. w Tczewie, członek SA,
- 24/ Saenger Albert s. Franciszka, ur. 29.06.1902 r. w Godziszewie, członek SA,
- 25/ Waltersdorf Erwin ur. 27.05.1913 r. w Berlinie - Dowódca SS Sturmes Dirschau,
- 26/ n/n Schwarz - członek SS;

Ponadto ustalono następujące osoby, które dokonywały zatrzymań pokrzywdzonych i kierowały ich do obozu w Tczewie:

- 1/ Mueller Hans s. Mariana i Katarzyny, ur. 09.01.1890 r., członek SA w Miłobądzu,
- 2/ Knoph Hubert - członek SA w Miłobądzu,
- 3/ Kaminski Franz s. Władysława i Klary, ur. 26.10.1906 r., członek SA w Miłobądzu,
- 4/ Schweda Hans - członek SA z Miłobądzka,
- 5/ Damrou Bernard s. Anny, urodz. 22.02.1908 r., członek SA w Tczewie,
- 6/ Fenzlau Kurt - członek SS z Godziszewa,
- 7/ Klemp Walter Otto s. Otto i Jadwigi, ur. 21.12.1898 r. w Godziszewie, Amstkommissar NSDAP w Szczerbięcinie,
- 8/ Ziehm Kurt s. Maksa i Frydy, ur. 17.08.1905 r., członek SA w Bałdowie,
- 9/ von Paleske Joahim s. Erika i Klary, ur. 17.08.1908 r. w Hamburgu, Amstkommissar w Swaróżynie, 10/ John Otto s. Jana i Augusty, ur. 29.11.1895 r., członek SA w Swaróżynie,
- 11/ John Ernst s. Jana i Augusty, ur. 25.03.1898 r., członek SA w Swaróżynie,
- 12/ John Maks s. Jana i Augusty, ur. 08.01.1913 r., członek SA w Swaróżynie,
- 13/ Kusch Ernest s. Joanny, ur. 11.10.1884 r., członek SA w Boroszewie,
- 14/ Schilling Ernst s. Karola i Berty, ur. 05.12.1907 r., członek SA w Swaróżynie,
- 15/ von Paleske Eberhard ze Swaróżyna,
- 16/ Augustin Max s. Antona i Marii, ur. 07.04.1916 r., członek SA w Swaróżynie,
- 17/ Lindau Gerard - członek SS z Tczewa,
- 18/ Balda Franz s. Józefa i Walerii, ur. 13.04.1914 r., członek SA w Tczewie,
- 19/ Knoph Heinz - członek SA z Miłobądzka,
- 20/ Wilms Walter s. bernarda i Matyldy, ur. 30.11.1911 r. członek SS z Tczewa,
- 21/ Spent Bernard s. Antona i Rozalii, ur. 13.03.1905 r., członek SS w Miłobądzu,
- 22/ Spent Franciszek s. Antona i Rozalii, ur. 06.06.1908 r., członek SS w Miłobądzu,
- 23/Zihm Reinhard ur. 03.07.1910 r., członek SA w Turzy,
- 24/ Dobrowolski Bernard s. Franciszka i Józefiny, ur. 19.07.1904 r., członek SS w Miłobądzu,
- 25/ Zuch Jan s. Karola i Anny, ur. 23.09.1894 r., członek SA w Tczewie;

Zgromadzony materiał dowodowy pozwala na podjęcie decyzji merytorycznej w sprawie. Obywatele polscy wymienieni powyżej oraz inni nieustaleni w liczbie co najmniej 120 osób zostali

zamordowani przez funkcjonariuszy III Rzeszy Niemieckiej w okresie od 5 września 1939 r. do nie później niż 31 grudnia 1939 r. w obozie internowania tzw. „Intern irungslager” utworzonym na terenie koszar wojskowych w Tczewie. Nie budzi wątpliwości, że bezpośrednią przyczyną tych zabójstw była realizacja przez osoby idące na rękę ówczesnym hitlerowskim władzom państwa niemieckiego polityki skierowanej na fizyczne wyniszczenie i zastraszenie osób narodowości polskiej na okupowanym terytorium. Czyn ten wyczerpuje znamiona zbrodni nazistowskiej z art. 1 ust. 1 lit. a ustawy o IPN-KSZpNP, stanowiącej jednocześnie zbrodnię przeciwko ludzkości w formie ludobójstwa w rozumieniu Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa, przyjętej w dniu 9 grudnia 1948 r. (Dz.U. z 1952 r. Nr 2, poz. 9 z późn. zm.), tj. przestępstwa z art. 1 pkt 1 Dekretu z dnia 31 sierpnia 1944 roku o wymiarze kary dla faszystowsko-hitlerowskich zbrodniarzy winnych zabójstw i znęcania się nad ludnością cywilną i jeńcami oraz dla zdrajców

Narodu Polskiego (Dz. U. Nr 69 z 1946 r., poz. 377 ze zm.) w zw. z art. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 1998r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. z 2016 r. poz. 152 j.t. z późn. zm.).

Na mocy obowiązujących przepisów zbrodnia ta nie ulega przedawnieniu. Celem śledztwa o zbrodni, o których mowa w art. 1 ustawy o IPN, jest również wszechstronne wyjaśnienie okoliczności sprawy, a w szczególności ustalenie osób pokrzywdzonych. Przeszkody w prowadzeniu postępowania i realizacji jego celów nie może stanowić śmierć sprawcy (art. 45 ust. 3 i 4 ustawy o IPN).

Jak ujawniono w 1976 r. materiały dowodowe w sprawie przekazano do Centrali Krajowych Związków Wymiaru Sprawiedliwości do Ścigania Przestępstw Narodowosocjalistycznych w Ludwigsburgu w Niemczech */Zentrale Stelle der Landesjustizverwaltungen/*. Niemieckie Prokuratury prowadziły postępowania wyjaśniające w sprawie zabójstw obywateli polskich jesienią 1939 roku na terenie obozu w koszarach w Tczewie zakończone decyzjami o umorzeniu wobec braku dowodów winy osób typowanych jako podejrzani. Nie wiadomo jednak czy formalnie przedstawiono zarzuty popełnienia przestępstwa określonym osobom.

Artykuł 114 §3 pkt 3 kk stanowi jeden z wyjątków od zasady, że orzeczenie zapadłe za granicą nie stanowi przeszkody do wszczęcia lub prowadzenia postępowania karnego o ten sam czyn zabroniony przed sądem polskim. Odstępstwo od tej zasady dotyczy sytuacji gdy zapadło prawomocne orzeczenie sądu lub innych organów państwa obcego kończące postępowanie karne jeżeli wynika to z wiążącej Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej. W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej od dnia 1 maja 2004 r. związana jest ona umową międzynarodową - Traktatem o Unii Europejskiej, jak również innymi przepisami unijnymi. Konwencja Wykonawcza do Układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. (Dz.Urz. UE L 239 z dnia 22 września 2000r.) w art. 54 stanowi, iż „osoba której proces zakończył się wydaniem prawomocnego wyroku na obszarze jednej z Umawiających się Stron, nie może być ścigana na obszarze innej Umawiającej się Strony za ten sam czyn, pod warunkiem, że została nałożona i wykonana kara lub jest ona w trakcie wykonywania lub nie może być już wykonana na mocy przepisów prawnych skazującej Strony Umawiającej się.” (cyt.). Stanowisko to znajduje poparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyrok z dnia 2 czerwca 2006 roku; sygn. IV KO 22/05; OSNKW 2006, z.7-8, poz.75).

Również art. 91 Konstytucji RP z 1997 r. mówi o tym, że ratyfikowana umowa międzynarodowa, po jej ogłoszeniu, stanowi część krajowego porządku prawnego oraz ma pierwszeństwo przed ustawą. Europejski Trybunał Sprawiedliwości w wyroku z dnia 28 września 2006 r. sygn. C-436/04 stwierdził, że pojęcie „Prawomocny wyrok” na gruncie art. 54 Konwencji Wykonawczej obejmuje:

- wyrok uniewinniający,
- wyrok skazujący na podstawie którego kara powinna zostać wykonana lub jest w trakcie wykonywania lub może już być wykonana według prawa wewnętrznego tej strony, która karę orzekła oraz orzeczenia o odstąpieniu od kary,
- orzeczenie merytorycznie umarzające sprawę.

W ocenie prokuratora IPN - OKŚZpNP w Gdańsku dowody zgromadzone w niniejszej sprawie, wbrew stanowisku niemieckich organów wymiaru sprawiedliwości, pozwalają na poczynienie ustaleń dotyczących udziału w przedmiotowych zbrodniach określonych funkcjonariuszy hitlerowskich lub osób idących na rękę władzom III Rzeszy Niemieckiej. Oceniając wartość dowodową zeznań świadków - Niemców, nie przyznających się do winy stwierdzić należy, iż stanowią one tylko ich linię obrony zmierzającą do uniknięcia odpowiedzialności karnej. Osoby te nie zostały postawione w stan oskarżenia, a postępowania wyjaśniające nie kończą sprawy merytorycznie. Ustalenia odrębnego polskiego postępowania karnego są obecnie pełniejsze i bardziej jednolite niż poczynione w kilku osobnych sprawach rozpatrywanych na terenie Niemiec.

Zważyć należy, iż wszyscy bezpośredni świadkowie w niniejszej sprawie już nie żyją. Jednoznacznie ustalono, że nie żyją ustaleni sprawcy zbrodni nazistowskiej - Reinhold Isendick (zm. 1945 r.), Gerhard Regier (zm. 1985 r.), Adolf Liester (zm. 1945 r.), Erwin Waltersdorf (zm. 1944 r.), Walter Fröse (uznany za zmarłego w 1953 r.), Heinrich Blauschek (zm. 1989 r.), , Otto Klemp (uznany za zmarłego w 1957 r.), Oscar Kowalke (zm. 1982 r.), Curt Seedig (zm. 1980 r.) i Gustav Hogenfeld (zm. 1972 r.). Biorąc pod uwagę daty urodzenia innych ustalonych podejrzanych (Hans

Georg Wolf, Walter Becker, Erwin Màrtens, Bernard Damrou, Paul Lerchenfeld, Eryk Kuhlmann, Edmund Karlikowski, Alfons Mainard, Wilhelm Kawlowski, Walter Schumacher, Wilhelm Nonnenmacher, Paul Senden vel Sendowski, Robert Schulz, Herbert Schulz, Alfred Flitner, Georg Karlikowski, Albert Saenger), z których najmłodszy Walter Schumacher urodził, w 1916 r. skończyłby obecnie 100 lat życia, z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością należy założyć, iż osoby te także już zmarły. Pełnych danych osobowych innych typowanych sprawców nie zdołano zweryfikować (Herbert Richter, Fritz Meier, Kurt Kuhlmann, Gustav Kowalski, Gunter Patzke, Erich Wienz, Pieper i Schwarz). W tym stanie sprawy stwierdzić należy, iż organ procesowy wyczerpał posiadane w ramach inicjatywy dowodowej możliwości wykrywcze. Postępowanie należało więc umorzyć wobec śmierci ustalonych sprawców wymienionych w konkluzji (art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k.) oraz wobec niewykrycia pozostałych sprawców przedmiotowego czynu (art. 322 § 1 k.p.k.). W dalszym jednak ciągu w ramach czynności pozaprosesowych gromadzone będą wszelkie dostępne materiały, które mogą dotyczyć zbrodni nazistowskiej - zabójstw obywateli polskich w 1939 r. w obozie na terenie koszar w Tczewie. Jeżeli pozwolą one na uzyskanie nowych, istotnych dowodów w sprawie śledztwo niniejsze może zostać podjęte w każdym czasie.